

«فرهنگیستان» از مقصدهای اصلی «استارتاپ ویزا» گزارش می‌دهد

پرواز ایده‌های استارتاپی به اروپا و کانادا

زیادی است. از این‌رو با توجه به اینکه بسیاری از کشورها با هدف رشد و توسعه بین‌المللی و منطقه‌ای، از طریق سیاست‌های مهاجرتی مانند استارتاپ‌ویزا به جذب و نگهداشت مهاجرین نوآور کارآفرین می‌پردازند، این امکان برای ایران وجود دارد که خصوصاً با استفاده از مزیت منطقه‌ای خود در حوزه فناوری و نوآوری از این قابلیت استفاده کند. چرا که سرریز دانش ناشی از ورود استارتاپ‌های خارجی به کشور می‌تواند بر یادگیری بیشتر، کاهش نرخ شکست استارتاپ‌های داخلی و افزایش رقابت میان این نوع استارتاپ‌ها اثر گذار باشد.

توسعه اقتصاد دانش‌بنیان با ارائه ویزای استارتاپی

صلواتی برنامه‌ریزی استارتاپ برای کشورهایی مانند ایران را که توسعه اقتصاد دانش‌بنیان و اتکا به نیروی انسانی را برای گذار از شرایط اقتصادی مبتنی بر منابع فیزیکی هدف قرار داده‌اند، به‌عنوان ابزاری برای توسعه و اتصال اکوسیستم استارتاپی نوپا می‌داند و می‌گوید: «استعدادهای و ظرفیت‌های جهانی و منطقه‌ای در تحقق این امر مفید است؛ مانند کشور شیلی که با استفاده از مزیت منطقه‌ای خود به‌عنوان یکی از موفق‌ترین تجربه‌های جهانی ویزای استارتاپی شناخته می‌شود.» به گفته وی ایران با رتبه‌های ۶۱ در شاخص جهانی نوآوری، ۷۲ در شاخص کارآفرینی و ۱۲۳ در شاخص جذب استعدادها قرار دارد اما باید به این نکته توجه داشت که ایران با برخورداری از وضعیت مناسب در شاخص جهانی نوآوری (رتبه دوم) در منطقه آسیای مرکزی و شرقی و برخورداری نسبی از اکوسیستم کارآفرینی و همچنین با توجه به اینکه کشورهای این منطقه و کشورهای همسایه هنوز به صورت جدی وارد برنامه‌های استارتاپی نشده‌اند، از این مزیت برخوردار است. به عبارت دیگر ایران می‌تواند با استفاده از این موقعیت به کشوری ممتاز و شناخته‌شده به لحاظ نوآوری و استارتاپ در منطقه خود تبدیل شود. معمولاً بخش قابل توجهی از دریافت‌کنندگان ویزای استارتاپ، دانشجویان بین‌المللی هستند که در همان کشوری که مشغول تحصیل بوده‌اند بعد از فارغ‌التحصیلی جذب فضای استارتاپی کشور می‌زبان می‌شوند.

صلواتی در مورد پیوستن ایران به جرگه کشورهای ارائه‌دهنده ویزای استارتاپی نیز می‌گوید: «با توجه به اینکه تاکنون نتوانسته‌ایم از ظرفیت‌های دانشجویان بین‌المللی بهره کافی ببریم و همچنین سیستم مهاجرتی ساختاریافته‌ای در قبال مهاجران در کشور نداشته‌ایم، بنابراین استارتاپ‌ویزا می‌تواند به‌عنوان یک مکانیسم مهاجرتی در قبال ورود به ویژه جذب مهاجران متخصص و کارآفرین در نظر گرفته شود. علاوه بر اینکه بین‌المللی‌سازی فضای استارتاپی شکل گرفته در کشور در موفقیت و حفظ روند رو به رشد آن بسیار مؤثر است.»

به گفته مدیر رصدخانه مهاجرت ایران بررسی شاخص توسعه انسانی (HDI) نشان می‌دهد ایران از لحاظ ظرفیت سرمایه انسانی، از جایگاه مطلوبی برخوردار است اما از طرفی امکان و قابلیت به‌کارگیری تمام این استعدادها در داخل کشور وجود ندارد. چنانچه جریان مهاجرت‌های خروجی از کشور مدیریت نشود و به حال خود رها شود خروج غیرهدفمند نیروی انسانی ماهر کشور اگرچه خسارات جبران‌ناپذیری را متوجه کشور خواهد کرد اما می‌توان با به‌کارگیری مدل چرخش استعدادها و تبادل هدفمند این استعدادها به کشورهای میزبان از منافع حاصل از آن همچون آرزواری به کشور، انجام پروژه‌های مشترک و بهره‌مندی از سرریز دانشی این استعدادها برای استارتاپ‌های داخلی بهره برد.

ایران و ویزای استارتاپی

بهرام صلواتی، مدیر رصدخانه مهاجرت ایران در گفت‌وگو با «فرهنگیستان» با اشاره به اینکه آمار جامعی درمورد ایرانیانی که از طریق ویزای استارتاپی از کشور خارج شده‌اند وجود ندارد، می‌گوید: «طبق مطالعات انجام‌شده و آمارهای به دست آمده، در سال ۲۰۱۸-۲۰۱۷ میلادی، ایرانیان ۶۱ درخواست را برای دریافت ویزای استارتاپی کشور استونی ارائه داده‌اند که از این تعداد تنها ۱۴ طرح موفق به اخذ این ویزا شد. همچنین طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۷ میلادی ایران با ۵۷ مورد اجازه اقامت کارآفرینی، در میان کشورهای قرار دارد که بیشترین اجازه اقامت انگلستان را دریافت کرده‌اند که بیشترین مجوز اقامت ایرانیان با ۲۶ مورد مربوط به سال ۲۰۱۷ است.»

به گفته وی طی سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۹ میلادی ایران با ۲۸ درخواست و ۱۲ درخواست تاییدشده در رده پنجم در میان کشورهای قرار دارد که موفق به اخذ ویزای استارتاپی ایتالیا شده است. این درحالی است که ایران با ۵۷ درصد نرخ شکست برای دریافت ویزای استارتاپ ایتالیا در رده چهارم قرار دارد. همچنین طی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۶ میلادی، یازده طرح استارتاپی از ایران موفق به دریافت ویزای استارتاپ کانادا شد.

وی با اشاره به مقاصد اصلی و عمده ایرانیان برای دریافت ویزای استارتاپی ادامه می‌دهد: «به‌طور کلی مقصد عمده ایرانیان برای دریافت ویزاهای استارتاپی کشورهای اروپایی و کاناداست.»

صلواتی معتقد است که به‌طور کلی و با نگاهی به جایگاه جهانی و منطقه‌ای کشورها از نظر نوآوری و توانایی جذب استعدادها در می‌بایم هر گروه از کشورها از راه‌اندازی ویزای استارتاپی اهداف ویژه خود را دنبال می‌کنند. حفظ جایگاه جهانی، بهبود وضعیت سرمایه انسانی رشدآفرین و دنبال کردن اهداف بلندمدت توسعه‌ای از اهداف مهم کشورها به توسعه این دست برنام‌هاست.

به گفته وی با توجه به اینکه اجرای سیاست توسعه استارتاپ‌ها در ایران با هدف شکل‌گیری اکوسیستم استارتاپی، افزایش حجم نوآوری در اقتصاد و رشد اقتصادی صورت گرفته است، به نظر می‌رسد این سیاست در شکل‌گیری این اکوسیستم موفق بوده، اما همچنان تا دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی مبتنی بر کسب‌وکارهای دانش‌بنیان و استارتاپی راه

سال ۲۰۱۵، سه کشور دیگر ازجمله دانمارک، هلند و تایوان اقدام به راه‌اندازی طرح ارائه ویزای کارآفرینی یا استارتاپ کردند. سیاستگذاری دانمارک برای ارائه این ویزا، ارائه ویزای سه‌ساله به‌صورت آزمایشی و ارائه کارت استقرار بود. در سال ۲۰۱۶ استرالیا فرانسه دو طرح جدید را برای جذب نخنگیان و کارآفرینان راه‌اندازی کردند. استرالیا با راه‌اندازی طرح «جریان کارآفرینی» به جمع کشورهای ارائه‌دهنده ویزای استارتاپی پیوست. ویزای کارآفرینی استرالیا برای آن دسته از صاحبان مشاغل، کارآفرینان و تاجران است که کسب‌وکار آنها موفق و پررونق بوده یا در زمینه مدیریت اجرایی در سطوح عالی دارای سابق درخشانی هستند و اولویت آنها همواره سهولت و سرعت انجام امور است. ویزای کارآفرینی استرالیا جزء ویزاهای پرتقاضای استرالیا است. دولت فرانسه نیز با ارائه «بلیت فناوری فرانسه» امکان مهاجرت فناوران را به این کشور از طریق این ویزا فراهم کرد.

سال ۲۰۱۷ و اجرای استارتاپ‌ویزا در ۱۰ کشور

سال ۲۰۱۷، اما باید سالی دانست که بسیاری از کشورها اقدام به راه‌اندازی طرح ویزای استارتاپی با ارائه زیرمجموعه‌های دیگری از این ویزا کردند. قبرس، استونی، فرانسه، لیتوانی، لتونی، نیوزیلند، پرتغال، سنگاپور و آمریکا کشورهای هستند که در سال ۲۰۱۷ این امکان را برای فناوران فراهم کردند تا برای راه‌اندازی کسب‌وکارهای نو و فناورانه به این کشورها مهاجرت کنند. استونی، لیتوانی، لتونی و پرتغال نیز ویزای استارتاپ را برنامه‌ریزی و اجرا کردند. فرانسه علاوه بر طرح بلیت فناوری فرانسه، ویزای فناوری فرانسه (پاسپورت برای افراد با استعداد) را پایه‌گذاری کرد. دولت نیوزیلند نیز ویزای Global Impact را که یک ویزای چهارساله و آزمایشی بود، ایجاد کرد. اما در آمریکا با تصویب قانون بین‌المللی کارآفرینی، امکان ارائه ویزای استارتاپی فراهم شد.

در سال ۲۰۱۸، استرالیا بار دیگر ویزای جدید با عنوان «حمایت از نوآوری در جنوب استرالیا» را که به اختصار SISA نامیده می‌شود، سه‌ساله و به‌صورت آزمایشی اجرا کرد. در این سال دولت کانادا در اقدامی ارائه ویزای دائمی استارتاپ را آغاز کرد. چین برای نخستین بار و به‌صورت آزمایشی در شانگهای ویزای کسب‌وکارهای استارتاپی را ارائه داد. دولت دانمارک در سال ۲۰۱۸ طرح ارائه ویزای استارتاپ دائمی دانمارک و دولت فنلاند مجوز استارتاپ فنلاندی را اجرا کرد. تایلند نیز با ارائه ویزای هوشمند جذب فناوران به این کشور را تسهیل کرد. اما در سال ۲۰۱۹ ژاپن و فیلیپین نیز به جمع کشورهای ارائه‌دهنده ویزای استارتاپی پیوستند. در همین سال انگلستان با ارائه نوع دیگری اقدام به راه‌اندازی طرح ارائه ویزای استارتاپ و ویزای نوآوران کرد.

منطقه‌ای)، جذب استعداد و کارآفرینی ارتقا بخشند. در این میان توضیح این نکته ضروری است که شاخص نوآوری، نقش نوآوری را به‌عنوان محرک رشد اقتصادی و رفاه کشورها نشان می‌دهد. شاخص جهانی جذب استعداد نیز شاخصی است که بر مبنای آن سیاستگذاری برای جذب و نگهداری استعدادها در هر کشور موردسجش قرار می‌گیرد. شاخص جهانی کارآفرینی شاخصی است که سلامت اکوسیستم کارآفرینی در یک کشور را از طریق اندازه‌گیری کیفیت کارآفرینی و میزان و عمق پشتیبان‌های اکوسیستم کارآفرینانه ارزیابی می‌کند.

رصدخانه مهاجرت ایران که یک نهاد پژوهشی و مطالعاتی در زمینه مهاجرت‌های بین‌المللی در ایران محسوب می‌شود، عموماً به‌ررتترین داده‌ها و تحلیل‌ها در مورد انواع زمینه‌های مهاجرت را ارائه می‌دهد. طبق آمار ارائه‌شده از سوی این نهاد، شیلی نخستین کشوری است که در سال ۲۰۱۰ اقدام به راه‌اندازی ویزای استارتاپی کرده است. در این سال رتبه شیلی در شاخص جهانی نوآوری ۵۱ و در شاخص جهانی جذب استعداد و کارآفرینی به ترتیب ۴۰ و ۱۹ بوده است. در سال ۲۰۱۱، انگلستان پس از اصلاح ویزای کارآفرینی درجه و کاهش سرمایه‌موردنیاز برای کسب‌وکارهای

با ظرفیت بالا ارائه ویزای استارتاپی را آغاز کرد. در این سال رتبه انگلستان در شاخص جهانی نوآوری، جذب استعداد و کارآفرینی به ترتیب ۵، ۹ و ۴ بود. در سال ۲۰۱۲ ایرلند نیز به راه‌اندازی برنامه استارتاپ کارآفرینی (STEP) به جرگه کشورهای ارائه‌دهنده ویزای استارتاپی پیوست. در همین سال انگلستان ویزای درجه یک کارآفرینان فارغ‌التحصیل را راه‌اندازی کرد. برزیل، کانادا، سنگاپور، کره جنوبی و اسپانیا نیز در سال ۲۰۱۳ به جمع کشورهای ارائه‌دهنده استارتاپ‌ویزا اضافه شدند. در این سال کانادا با ارائه ویزای پنج‌ساله به‌صورت آزمایشی، این طرح را آغاز کرد. سنگاپور نیز با اصلاح ویزای EntrePass در مسیر ارائه ویزای استارتاپی قدم گذاشت.

اجرای آزمایشی استارتاپ‌ویزا در برخی کشورها

ایرلند در سال ۲۰۱۴ علاوه بر ارائه ویزای استارتاپ کارآفرینی (STEP) طرح مجوز ۱۲ ماهه مهاجرت را نیز اجرا کرد. در همین سال کشور ایتالیا با راه‌اندازی طرح «ویزای استارتاپ ایتالیا» و نیوزیلند با ارائه «ویزای کاری کارآفرینی» جزء کشورهای ارائه‌دهنده استارتاپ‌ویزا قرار گرفت.

زهرا فریدزادگان روزنامه‌نگار

اشتیاق نخنگیان و دانشجویان در سراسر جهان برای راه‌اندازی و توسعه استارتاپ‌ها در طول یک دهه گذشته افزایش چشمگیری داشته است. این اتفاق همزمان با پیشرفت‌هایی که تکنولوژی و فناوری‌های نوین در همه کسب‌وکارها ایجاد کرده‌اند، منجر به ایجاد یک فضای رقابتی شده است تا نخنگیان در سراسر دنیا در حوزه‌های مختلف توانمندی‌های خود را به منصفه‌طور بگذارند. به گفته فرمانان حوزه تکنولوژی و فناوری، یک دهه اخیر انقلاب صنعتی چهارم رخ داده است و تکنولوژی‌های پیشرفته دیجیتال با تکنولوژی‌های فیزیکی و بیولوژیکی ترکیب و فرصت‌های قابل توجهی را در زمینه‌های مختلفی ازجمله هوش مصنوعی، رباتیک، اینترنت اشیا، چاپ سه‌بعدی و بیوتکنولوژی ایجاد کرده است. در چنین شرایطی و همزمان با تغییر ماهیت بازار کار، بدیهی است دولت‌ها به‌دنبال راه‌هایی هستند که با استفاده از آن بتوانند رقابت‌پذیری خود را در بلندمدت حفظ کنند. در این میان دولت‌ها برای ایجاد محصولات و خدمات جدیدی که توانایی کسب بازارهای جهانی را داشته باشند، طبیعتاً به نوع خاصی از استعدادها نیاز دارند. این درحالی است که تقریباً هر کشوری از حضور تعدادی از این افراد (نخنگیان) بهره‌مند است که در این راستا باید برای بهره‌گیری از توانایی این افراد، سیاست‌های درستی را در پیش بگیرد. جالب است سیاستگذاری در بسیاری از کشورهای دنیا به‌گونه‌ای است که علاوه بر نگهداشت و حفظ سرمایه‌های عملی خود، شرایطی را برای جذب نخنگیان دیگر کشورها فراهم می‌کنند. این سیاستگذاری‌ها همزمان با بروز انقلاب صنعتی چهارم، موجب ظهور پدیده‌ای به نام «استارتاپ‌ویزا» شده است.

استارتاپ‌ویزا چیست؟

استارتاپ‌ویزاها نوعی ویزای اقامت موقت مشروط هستند که با هدف توسعه اکوسیستم‌های کارآفرینی، دامن‌زدن به رشد اقتصادی و نوآوری و همچنین افزایش قابلیت رقابت‌پذیری کشورها در اقتصاد دانش‌بنیان جهانی ارائه و در صورت تحقق شرایط خاصی به ویزای اقامت دائمی تبدیل می‌شود. درواقع ویزای استارتاپ برای آن دسته از کارآفرینان و دانشجویان دارای ایده و خلاقیت است که دارای مهارت و پتانسیل لازم برای ایجاد کسب‌وکار و مهاجرت هستند.

این افراد در صورتی که از یک‌سو دارای ابتکار و خلاقیت باشند و از سوی دیگر بتوانند برای شهروندان کشور مقصد کار ایجاد کنند و بتوانند در مقیاس جهانی به رقابت بپردازند می‌توانند برای دریافت ویزای استارتاپ اقدام کنند. البته هر کشوری که ارائه‌دهنده این ویزا باشد، بسته به شرایط و سیاست‌های خود، قوانین و هزینه‌های متفاوتی برای ارائه ویزای استارتاپی دارد. تمامی متقاضیان ویزای استارتاپی باید ثابت کنند که کسب‌وکار پیشنهادی آنها نوآورانه است و در برخی موارد لزوم نشان دادن بودجه کافی و اثبات اینکه سرمایه‌گذاری در این طرح کسب‌وکار فرصت‌های شغلی را برای جمعیت محلی به ارمغان خواهد آورد، ضروری است. بعد از این مرحله است که کارآفرینان با توجه به شرایط کشور مقصد از تسهیلات در نظر گرفته‌شده برای ویزاهای استارتاپی برخوردار خواهند شد.

کشورهای ارائه‌دهنده استارتاپ‌ویزا

کشورهایی که طی یک دهه اخیر استارتاپ‌ویزا را راه‌اندازی کرده‌اند، سالانه درآمد‌های قابل توجهی از این محل به دست آورده‌اند و به این واسطه توانسته‌اند جایگاه خود را در شاخص‌های نوآوری (چه در سطح جهانی و چه در سطح

متقاضیان ویزای استارتاپی باید ثابت کنند که کسب‌وکار پیشنهادی آنها نوآورانه است و در برخی موارد لزوم اثبات اینکه سرمایه‌گذاری در این طرح، کسب‌وکار برای جمعیت محلی به ارمغان خواهد آورد ضروری است

نیمکت خبر

۴۷۵ مرکز علمی-کاربردی از ادامه همکاری با این دانشگاه باز ماندند

محمدحسین امید در گفت‌وگو با مهر از ساماندهی مراکز دانشگاه جامع علمی-کاربردی خبر داد و گفت: «مصوبه شورای عالی اداری در دانشگاه جامع علمی-کاربردی اجرا شد، وی ادامه داد: «مراکز که در واقع همراه دانشگاه نبودند، حذف شدند. تعداد مراکز علمی-کاربردی از هزار و ۷۵۰ به ۶۰۰ مرکز کاهش یافت؛ یعنی ۴۷۵ مرکز از ادامه همکاری با دانشگاه جامع علمی-کاربردی باز ماندند. مراکز که حذف شدند، چند دسته بودند که براساس مصوبه شورای عالی اداری، برخی به دلیل نداشتن شرایط کیفی و تعدادی هم به دلیل عدم تقاضای دستگاه متقاضی، حذف شدند. همچنین مأموریت مرکز علمی-کاربردی نیز مشخص شد و مراکز فقط باید در حیطه مأموریت خود دانشجوی‌پذیرش کنند.» وی درباره وضعیت دانشجویان مراکز که حذف شدند، افزود: «همه دانشجویان مراکز مذکور ساماندهی شدند، برخی از آنها فارغ‌التحصیل شده‌برخی هم که باقی‌ماندند، در مراکز معین‌پذیرش شدند.»

هیچ دولتی قانون حمایت از پژوهش را اجرا نکرده است

بهرام‌زادی عضو کمیسیون شبکه‌نظام‌صنعتی رایانه‌ای در گفت‌وگو با فارس با بیان اینکه باید طبق قانون، یک درصد از بودجه کشور به حوزه پژوهش داده شود، گفت: «برای بودجه پژوهشی مراکز علمی قوانین متعددی وجود دارد اما واقعیت تلخ این است که قانون حمایت از مباحث پژوهشی را هیچ‌یک از دولت‌ها تاکنون اجرا نکرده‌اند، به‌طوری‌که براساس این قانون باید حداقل یک درصد از بودجه کشور به حوزه پژوهش اختصاص داده شود. متأسفانه تاکنون این اتفاق نیفتاده و نهایتاً ۰/۵ درصد از بودجه به پژوهش اختصاص داده شده است.» وی خاطرنشان کرد: «پژوهش مقدمه فناوری بوده و فناوری مقدمه نوآوری است که این می‌تواند ارزش افزوده ۱۰۰ برابری نسبت به محصول معمولی به وجود بیاورد و درواقع سرمایه‌گذاری در پژوهش مثل اکتشاف معادن است.»

امکان ارائه لایحه به دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی

سعیدرضا عاملی، دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی با اشاره به اینکه ۹۵ درصد مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در قالب طرح مطرح می‌شود، گفت: «با توجه به اینکه شورای عالی مورد انتقاد قرار می‌گیرد که مصوباتش اجرایی نمی‌شود، این سازوکار را پیشنهاد دادیم تا مسیر مصوبات از ذی‌نفع آغاز شود و انگیزه بیشتری نسبت به اجرا پیدا کند.» عاملی در تشریح علت اجرایی نشدن مصوبات شورا، گفت: «یکی از علت‌ها این است که دستگاه ذی‌نفع در تدوین مصوبه نقش کمرنگی دارد، پیشنهاد شد دستگاه ذی‌نفع پیشنهاد‌های خود را در قالب لایحه به دبیرخانه شورای عالی ارائه دهد و در صحن شورا هم دفاع کند، البته لازم به ذکر است که لایحه دست کارشناسی را نمی‌بندد.» وی با اشاره به ماهه سه‌آین نام‌داخلی شورای عالی انقلاب فرهنگی مبنی بر اینکه دبیر شورا موظف است برنامه سالیانه شورا را در اول سال مشخص کند و به تصویب اعضا برساند، ابراز امیدواری کرد: «این سازوکار که بر پایه لایحه و طرح و تنظیم شده است، مسیر اجرایی شدن مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی را تسهیل کند.» عاملی در تشریح برنامه شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۹۹ گفت: «مزیتی که این برنامه دارد این است که برای اولین بار مسیر ایجاد لایحه در شورا فراهم شده است.»